

PETRES CSIZMADIA GABRIELLA

„A NÉPHAGYOMÁNYRA NEMCSAK CÉLKÉNT TEKINTÜNK, HANEM ESZKÖZKÉNT IS”

BESZÉLGETÉS ILLÉS GÁBORRAL, A HAGYOMÁNYOK HÁZA HÁLÓZAT – SZLOVÁKIA SZERVEZET ELNÖKÉVEL

Tavasszal egy fontos találkozóra hívták meg a Katedra Polgári Társulást: a Comenius Intézet és a Hagyományok Háza Hálózat egy stratégiai tervet terjesztett a hazai, magyar, oktatási kérdésekkel foglalkozó intézmények, szervezetek képviselői elé, amely a hagyománykövetés lehetőségeit vázolta. Itt ismerkedtem meg egy rendkívül lendületes, a néphagyomány mellett szívvel-lélekkel elkötelezett személlyel, Illés Gáborral, aki a szlovákiai magyar Hagyományok Háza társulás elnöke. Az előttünk álló interjúban a fiatal elnök a szervezet rendkívül sokrétű és izgalmas tevékenységéről mesél nekünk.

■ Milyen indítatásból alakult a Hagyományok Háza Hálózat – Szlovákia fiókiintézmény?

■ 2016-ban a budapesti Hagyományok Háza kiemelt nemzeti intézménnyé vált, és ezzel párhuzamosan fogalmazódott meg a hálóztatás ötlete is. Ekkor ez még abban merült ki, hogy létrehoznak vagy megtámogatnak olyan szervezeteket Kárpátalján, Erdélyben, Vajdaságban és Szlovákiában, amelyek az adott ország magyar lakosságán belül képviselik a Hagyományok Háza irányelveit a népi kultúra megőrzése és a jelenben történő művelése, illetve népszerűsítése terén. Azóta ez a rendszer folyamatosan bővül. A központi intézmény új országok bekapcsolásán dolgozik, Erdélyben egy a budapestihez hasonló intézmény lett létrehozva és kialakult a magyarországi hálózat is. Hogy Kelemen László akkori igazgató mennyire vette alapul Barabási Albert-László skálafüggetlen hálóit, azt nem tudom, de mi, a felvidéki fiókiintézmény munkatársai előszeretettel hivatkozunk rá, mivel nagyon jól jellemzi a 2017-től kifejtett tevékenységünket és viszonyunkat is a budapesti központtal.

| A Hagyományok Háza Hálózat egységeinek találkozója 2021-ben a Balmazújváros melletti Virágoskúton

■ Mennyire azonosul a szlovákiai szervezet a budapesti intézmény elveivel?

■ Egyértelműen képviseljük a Hagyományok Háza irányelveit, de – főleg az indulásunkkor – ebből nagy mennyiségű bizonytalanság fakadt. Például az induláskor a vezetés – együttműködésben Farkas Józseffel, az intézményen belüli vezetőnkkel és Agócs Gergellyel, a fiókiintézményünk szakmai felelősével – meghatározta a fő tevékenységi területeinket, amelyek az országos nagyrendezvények, az oktatás és a gyűjteményezés, viszont abban szabad kezet kaptunk, hogy ezeket milyen módon valósítjuk meg. Azóta már ezeket a „főpilléreket” kicsit módosítottuk is. Ez nem azt jelenti, hogy nekik ekkor nem volt konkrét elképzelésük, csak azt, hogy az nem volt kőbe vésve. Az első évek a látható tevékenységünk mellett azzal is teltek, hogy kialakítottuk a szervezetünk mai formáját, infrastruktúráját, rendszerét és működési elveit.

Mi az Élő Hagyomány Polgári Társulást hoztunk létre a Hagyományok Háza Hálózat – Szlovákia (mely a mai napig a Hagyományok Háza stratégiai partnere) működéséhez, hogy tiszta lappal indulhassunk, és ne legyünk kiszolgáltatva egy másik szervezetnek, viszont ez azt is magában rejtette, hogy az egyéni kapcsolatrendszerünkön kívül nem volt egyéb infrastruktúránk. Az első két évben megbízási szerződések alapján végeztük a munkánkat, de ez nem volt épp a legjobb megoldás, mivel minden hazánkba érkező pénzből Magyarországon ki kellett fizetni 27% fordított áfát, így költségvetésünk negyede nem hasznosult a szervezet alapításakor meghatározott területen. 2019-től már pályázati támogatásként kapjuk a költségvetésünk, ez viszont több adminisztrációval jár. Sajnos ez sokszor a tevékenység rovására megy, de ezt nem lehet számon kérni senkin. Mindennek megvan a maga előnye és hátránya is.

■ Kik a munkatársaik?

■ Mindnyájan részmunkaidőben dolgozunk a Hagyományok Háza szlovákiai fiókiintézményében, és van másik állásunk is – leszámítva Farkas Józsefet, mindannyiunk Jocóját, aki a budapesti központ főmunkatársa. Az ő feladata a csapat koordinálása, valamint ő az elsődleges közvetítő a Hagyományok Háza és szervezetünk közt. Ezenkívül főleg a rendezvényekért felel. Varga Norbert főként a kutatással, az egyetemi oktatással és a népmesével kapcsolatos feladatköröket látja el. Konkoly László a csapat informatikusa, ő programozta és kezeli az adatbázisainkat, a honlapunkat, az oral history kutatás vezetője és a FolkSzöveglet mozgatórugója. Jómagam az oktatási tevékenységünkért felelek és a szervezet működtetésével kapcsolatos feladatokat látok el a polgári társulás elnökeként. A pályázatírást és elszámolást Konkoly László kollégánkkal

osztjuk meg egymás közt. A Hagyományok Házán kívül a szlovákiai Kisebbségi Kulturális Alaphoz és a magyarországi Csoóri Sándor Alaphoz is minden évben sikeresen pályázunk. A népzenei képzésekkel valamilyen szinten mindenki foglalkozik. A feljebb felsorolt feladatkörök főleg koordinációs jellegűek, bizonyos szinten mindnyájan segítjük a másik munkáját, másképp nem is nagyon lehetne. Fontos tagja a szervezetnek Ádám Diana is, aki a szervezet adminisztrációs munkatársa. Rajtuk kívül van több külső munkatársunk, akiket vagy rendszeresen foglalkoztatunk, mint a könyvelőnk, vagy pedig időszakosan, mint az oktatóinkat.

| A nyitrai egyetemi képzés gyakorlati foglalkozása
(Fotó: Varga Norbert)

■ Mi a funkciója, célja a szervezetnek?

■ Az előzőekben már említettem, hogy a Hagyományok Háza irányelveit igyekszünk megvalósítani főként a szlovákiai magyarság körében. Jelenleg öt nagy csoportra osztható a tevékenységünk: képzések, tanfolyamok; rendezvények; néprajzi gyűjtések és kutatások; adatbázis-építés; szakmai kiadványok. Ez a struktúra sok más egyéb mellett megtalálható a honlapunkon is (elohagyomany.sk).

■ Ki a szervezet célközönsége? Mire volna esetleg még igény?

■ Mondhatnám azt, hogy a felvidéki magyar néphagyomány különböző területei iránt érdeklődők képezik a célközönségünket, de területileg a Felvidéket kicsit nehéz megragadni, ezért inkább lecsérélném a kifejezést a szlovákiai magyarra.

Az igények kapcsán határ a csillagos ég. Komolyra fordítva a szót. A tevékenységünk kialakításakor két fő szempontot tartottunk szem előtt, az egyik az igény–kínálat kettőse. Szándékosan nem evezünk olyan területre, amely jól képviselt hazánkban, például amilyen a néptáncmozgalom – az oktatóvideó-sorozatot is ezért szántuk a szakmai alapokkal kevésbé rendelkező néptáncsoportoknak. Ezenkívül az is nagyon fontos, hogy ne csak az igényekre építsünk. Gyakran próbáljuk a kapitalizmus szempontrendszerét kicsit mellőzni, még akkor is, ha mi is egy kulturális piac részesei vagyunk. Azt is figyelembe kell venni, hogy mi lehet hasznos a társadalom számára. Például, hogy a népi kultúra egy-egy eleme kapcsán ne csak az legyen a fontos, hogy magyar, esetleg felvidéki, hanem az is, hogy helyi – regionális vagy lokális. Hogy ebben a felgyorsult világban nem lehet mindent instant módon fogyasztani, valamihez elmélyülésre és időre is szükség van. Ezekre például kicsi az igény, de igyekszünk szélesíteni.

E két szempont között próbáljuk megtalálni az egyensúlyt. Értéket és hasznos dolgokat teremteni, figyelembe véve a kulturális és oktatási piac működési elveit is.

■ Milyen programokat, rendezvényeket szerveznek?

■ A rendezvényeket két részre oszthatjuk, saját rendezvényekre és olyan rendezvényekre, amelyekben társzervezőként, szakmai partnerként veszünk részt, vagy azok egyes részeit szervezzük és finanszírozzuk. Ide tartozik az Ipolyi Arnold Népmesemondó Verseny, a Várhosszúréten megvalósuló Gömöri Kézműves Vásár vagy a Komáromban induló, de most már Dél-Szlovákia több városára kibővülő Fonográf Fesztivál is. Például a mesemondó verseny keleti elődöntőit szervezzük mi, illetve hozzuk az országos döntő valamelyik produkcióját, de kollégánk, Varga Norbert a verseny szakmai vezetője, és mi ketten a zsűriben is helyet foglalunk.

A saját rendezvények kategóriába tartozik a FolkSzöglet, ezenkívül minden évben megvalósul egy-egy mesekocsmá, táncház, folklórműsor és más kisebb volumenű program is. A Folkszögletet Konkoly László kollégánk 2017-ben magánszemélyként kezdte el szervezni párjával, Baráth Kittivel, a Gombaszögi Nyári Tábor egyik programhelyszínéként. A következő évben már beemeltük a tevékenységünkbe és anyagi forrást is rendeltünk hozzá. Már abban az évben az volt a fesztivál leglátogatottabb helyszíne, és ezt a mai napig meg is tartottuk. Ekkor még rendezvénysátor alatt zajlott a program, de már akkor felmerült az ötlet, ha hosszú távon tervezzük a Folkszöglettel kapcsolatban, és mondjuk, gondolkodunk más rendezvényekben is, akkor kifizetődő egy állandó helyszínt építeni a gombaszögi völgyben. Ennek eredménye látható 2019-től. Ez a Folkszöglet-pajta, mely egy lebontott szádalmási csűr és egy összedőlt Tornalja melletti malomépület fagerendáiból épült. Erre a múlt értékeinek szimbolikus átörökítéseként tekintünk, és ez az igyekezet jellemzi a teljes tevékenységünket is. Kitalálni, hogyan lehet a népi kultúrát vagy annak egy aktuális formáját megjeleníteni, valamint művelni a 21. században, hogy az ne legyen dohos és idejétmúlt. És hogy lehet, arra nagyon jó bizonyíték az egyes koncertek alatt zsúfolásig megtelő Folkszöglet. Az elmúlt években a színpadán már felvonult a magyar folkszcéna krémje, de minden évben teret kap a Kárpát-medencében élő egyéb népek kultúrája is. Idén már az Ipolyi országos döntőjét is ebben a festői környezetben szerveztük.

■ Milyen attitűdöket tapasztalnak a programjaikkal kapcsolatban?

■ Összességében azt mondhatnám, hogy pozitívat. De ez különbözőképpen nyilvánul meg. Néha a nagyszámú érdeklődés tanúskodik erről, más esetekben pedig a pozitív visszajelzések vagy a szakmailag magas színvonalon elvégzett munka elismerése. A kínálatunk célközönségén kívül, eredményeinknek nagyon jó a fogadtatása a Hagyományok Házán belül is, sokszor magunk is meglepődünk, hogy mennyire.

Természetesen ez nem azt jelenti, hogy minden tökéletesen sikerül. Voltak például olyan programjaink, amelyek nem mentek flottul. Például nem volt kompatibilis a munkával megbízott személy, vagy érdeklődés hiányában elmaradt egy-egy

A rendszeres népzeneoktatási tevékenységünknek köszönhetően több zenei formáció alakult, az egyik a Sajó Banda, mely az idei Folkszögleten már saját koncertet is adott (Fotó: FJ)

látják, hogy próbálunk rendszerben gondolkodni és kevésbé elaprózni erőforrásainkat, bár úgy érzem, a második nem mindig sikerül. És még tudnám folytatni a listát.

■ A szervezet kutatómunkát is végez. Meséljen, kérem, erről!

■ A gyűjtési és kutatási tevékenységünk nem szisztematikus. Általában Varga Norbert munkatársunk érkezik valami ötlettel, de van, hogy a központi hagyományok házás kollégák vagy külsősök kutatják a szlovákiai magyarság népi kultúráját vagy folklorizmusát, pl. Agócs Gergő vagy Megyeri István. Ezeknek az eredménye gyakran egy profi körülmények között rögzített gyűjtés, szakmai kiadvány, publikáció, dokumentumfilm vagy néhány adatsor valamelyik adatbázisunkban. Folyamatosan pártszánk valamilyen felbukkanó magángyűjtemény után, forgattunk oral historykat a hazai magyar folklórmozgalom kulcsfiguráival, a néprajzi gyűjtések során foglalkoztunk a zempléni szórványmagyarság és Vág–Garam köze magyarlakta településeinek prózaepikájával, a gömői pásztorok, illetve a Barsi és Nyitra-vidéki magyar szórványok népzenei hagyományával, mátyusföldi népmesegyűjtéssel, feldolgozásra került Ortutay Gyula 1956-os Nyitra-vidéki mesegyűjtése, valamint dokumentálva lett Balázs Ferenc mucsenyi cigány mesemondó szövegfolklor repertoárja.

A fő tevékenységi területek szoros kapcsolatban állnak egymással, így az adatbázis-építés is, amely az oktatással, a kutatással és rendezvényekkel kapcsolatos működésünkre alapozva biztosít adattárakat.

■ Mennyi és milyen adatbázist hoztak létre ezidáig?

■ Hat adatbázist sikerült eddig kiépítenünk. Ezeket igyekszünk működtetni is, ami nem olyan egyszerű, mert folyamatosan aktualizálni kell az adatokat, és az újakat sokszor nehéz begyűjteni. Akkor jó egy adatbázis, ha nemcsak aktuális, hanem ha bővül is. Vannak köztük olyanok, mint például a *Folklor rendezvények Szlovákiában* című, amellyel állandóan dolgozni kell, mert az a feladata, hogy naprakészen tárja a nagyközönség elé a népi kultúrából építkező rendezvények kínálatát, és ha ez nem időben történik, értelmét veszti. A többi adatbázisról inkább az mondható el, ahogy általában a tevékenységünk többi területéről is, hogy „villanásszerű” velük a munka (megígérem, hogy többet már nem utalok Barabásira). Ami azt jelenti, hogy vannak időszakok, mikor nagyon frekventáltan dolgozunk rajtuk, de van, amikor nem nyúlunk hozzájuk. Nyilván alacsony létszámú és részmunkaidős munkatársi gárdával másképp nem is lehet. Ide tartozik – és mindegyik elé rakjuk oda, hogy szlovákiai magyar, de ezt ennyiszor nem szeretném elmondani – a *Kézművesek*, a *Néptáncsoportok*, *zenekarok*, *táborok és fesztiválok*, a *Néprajzi gyűjtések*, a *Gyerekjátékok és szokásdallamok adatbázisa*, és végül a néprajzi témájú fotókat feldolgozó *Hagyomány képekben*. Mindegyiknél külön-külön meg van határozva a célközönség. Például a kézműveseket összegyűjtő rendezvényszervezők vagy épp iskolák tudják hasznosítani, ezért az is kiderül egy-egy adatlapon, hogy az adott kézműves oktat-e, számlaképes-e vagy szokott-e foglalkozásokat tartani. Megint egy másik, a gyerekjátékok és szokásdallamok adatbázisa alapiskolai vagy óvodapedagógusok, illetve játszóházvezetők részére készült, ezért ezt – a néprajztudományi szempontokat kissé mellőzve – oktatásiintézmény-centrikussá tettük.

■ Milyen szakmai kiadványokat és képzéseket kínálnak a pedagógusok számára?

■ A szakmai kiadvány kategóriában jelenleg egy, de több részes termék található: ez egy ingyenesen hozzáférhető online módszertani néptáncoktató sorozat, mely videók, összefoglaló tanulmányok, archív filmek, tájegységi térkép és képmelléklet segítségével mutatja majd be hét szlovákiai magyar tájegység tánc-, zene- és viseletkultúrájának alapjait. Egyelőre egy, az Ipoly mente publikus, de nemsokára újabb kettő is nyilvánosságra kerül. Mivel az ismert hazai néptáncműhelyeket többségében hozzáértő személy vezeti, és sok esetben külsős koreográfusokkal is dolgoznak, ez a kiadvány pont azoknak a főként gyermek néptáncsoportoknak készült, melyek legtöbbször iskola mellett működnek, és élükön lelkes, de a néptáncot kevésbé ismerő vezető vagy pedagógus áll. Ezt a segédanyagot minden érdeklődő megtalálja a tanc.elohagyomany.sk címen vagy a honlapunkon.

Az oktatási tevékenységünkbe tartoznak a rendszeres népzenei képzések. Szervezetünknek, az általunk megpályázott támogatásoknak és természetesen a helyi partnereknek köszönhetően ma az ország hét pontján tanulhat magyar hangszeres népzénét több mint 80 fiatal. Ezenkívül évente rendezünk népzenei mesterkurzusokat, főként a rendszeres oktatásban rész-

rendezvény, de levontuk a tanulságot, igyekeztünk okulni a hibákból, és a későbbiekben azokat kiküszöbölve szervezni a további eseményeinket.

■ Néhány konkrét esetet is megoszthatna az eddigi tapasztalataikkal kapcsolatban.

■ Nyilván a negatívakkal nem fogunk dicsekedni, de a jók közül például a Folkszögletet említeném meg, mely kiemelkedő látogatottsággal rendelkezik egy olyan fesztiválon belül, ahol főként a popkulturális programkínálatból szemezgetnek a látogatók. Egy másik pozitív példa a rendszeres népzeneoktatási helyszínek fokozatos kiépülése és az érdeklődés irántuk. Pedig nem finanszírozzuk az oktatók teljes bérét, a helyi partnereknek is be kell szállni saját forrással, mégis van rá igény. Az is biztató, hogy amióta elindultak a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen a választható tantárgyaink, minden szemeszterben stabil létszámmal futnak. De számomra az is fontos, hogy a Hagyományok Házában

vevőknek, de ezeken más érdeklődők is részt vehetnek. Az országos lefedettségű rendszeres népzeneoktatás hiánycikknek számított, de amióta működik, három új zenei formáció alakult: a Sajó Banda, a File Banda és a Húros Banda. Rajtuk kívül még a Ghymeszi Igriceknek biztosítottuk a szakmai fejlődést.

■ Ezeken kívül hogyan kapcsolódik az oktatáshoz az intézmény működése?

■ Az oktatással kapcsolatos tevékenység az egyik legszerteágazóbb. 2019 őszétől működik a nyitrai egyetem Közép-Európai Tanulmányok Karán a Néphagyomány az oktatásban kurzusunk, mely egy C típusú, szabadon választható tantárgy. Az első év után láttuk, hogy egy szemeszter alatt nincs lehetőség kellő mélységben kitérni a néphagyomány minden, az oktatási folyamat során alkalmazható területére, ezért 2021-től az egyetem Tudományos Tanácsa jóváhagyásával ezt a széles témát négy modulra osztottuk: *Népszokások; Játék, tánc, népzene; Népmese, kézművesség; A magyar nyelvterület hagyományos népi kultúrája és tájegységei.*

A tantárgy meghirdetését megelőzte egy módszertani nap, de hasonlóként tartottunk a komáromi Selye János Egyetemen is, ahol ezután futott egy – az egyetemi keretrendszeren kívüli – képzés néphagyomány témában, melyen hallgatók és gyakorló pedagógusok vettek részt.

Pedagógusoknak már korábban többször is tartottunk módszertani foglalkozásokat, például Füleken vagy a 2018-as galántai Országos Óvopedagógiai Konferencián, de komplex módon az akkreditált pedagógus-továbbképzéseinken sikerült foglalkozni a témával, viszont ez szorosan összefügg a Comenius Pedagógiai Intézettel való együttműködésünkkel.

■ Meséljen, kérem, a Comenius Intézettel való együttműködésről!

■ Fodor Attilát, az intézet igazgatóját még indulásunkkor megkerestük. Nagyon fontos volt számunkra, hogy a kitűzött céljainkhoz és elképzeléseinkhez megfelelő partnereket találjunk. Akkor az volt a prioritásunk, hogy legyenek akkreditált képzéseink. A budapesti központ releváns részlegeinek munkatársai azt szorgalmazták, hogy válasszunk a Hagyományok Háza már bejáratos oktatási profiljának kínálatából, és azt akkreditáltassuk Szlovákiában, de a Comeniussal való egyeztetések során rájöttünk, hogy nem ez a megfelelő út. Alapnak kiválasztottunk két képzést, átalakítottuk a hazai viszonyokra, és a Comenius kérvényezte az akkreditációt. Miután megkaptuk az engedélyt, a két szervezet 2018-ban és '19-ben 9 képzést bonyolított le, 164 magyar pedagógus részvételével. Két 60 órás oktatási programunk lett akkreditálva, a *Népi játékok és néptánc az óvodában és az iskolában*, valamint *A néphagyomány beépítése az óvodai és iskolai nevelő-oktató munkába*. Tudtuk, hogy a budapesti Hagyományok Házában több évtizedes tapasztalatuk van a képzések terén, ezért az általunk kiszemelt hazai oktatókat el is küldtük, nézzék meg, hogy működik ez Magyarországon, ahol részt vettek egy úgynevezett képzők képzőjén. Viszont számunkra nagyon fontos, hogy a helyi anyaggal ismertessük meg a tanárokat és óvónőket, ezért az volt a célunk, hogy hazai oktatógárdával dolgozzunk, és hogy mindig a képzésen résztvevők régiójából származzanak azok a játékok vagy dalok, amelyek példaként megjelenítésre kerülnek egy-egy alkalom során. Az elsőt leszámítva, amelyet magyarországi és szlovákiai lektorok tartottak közösen, 100%-ban hazai oktatók vezették a képzéseket. Sikeresen szakmailag megalapozott és sok gyakorlati tudással rendelkező embereket találni erre a célra, akik azóta is részesei az oktatási tevékenységünknek, beszéljünk egyetemi képzésről vagy szakmai anyagok kidolgozásáról.

Hogy a megszerezhető kreditek miatt voltak-e annyira népszerűek ezek az oktatási programok, nem tudom. Biztos az is benne volt, de azt elmondhatom, hogy komolyan voltak véve a záróvizsgák, ahogy a kidolgozandó anyagok ellenőrzése is, és a hazai tapasztalatok alapján tudjuk, hogy ez sok más tanfolyamról nem mondható el. Ezenkívül az egyik képzésünk kötelező része volt hospitálás is valamilyen játszóházi vagy kézműves foglalkozáson, esetleg táncházban. A kidolgozandó anyagokkal sok munkájuk volt a résztvevőknek, de a lektorok részéről úgy voltak ledefiniálva, hogy használhatóak legyenek a későbbi nevelő-oktató munka során.

A továbbképzések tapasztalatai azt mutatták, hogy a néphagyománynak a felvidéki magyar óvodákban és iskolákban zajló nevelő-oktató munkába való tervezett és hatékony beépítését csak egy alapos helyzetkép ismeretében lehet támogatni és koordinálni, ezért 2021 tavaszán egy kérdőíves felméréssel és annak kiértékelésével igyekeztünk az ehhez szükséges információkat megszerezni. Az eredményeket összefoglaló és elemző jelentés 2021 őszén készült el. Ezekre az eredményekre és a két szervezet korábbi tapasztalataira alapozva belekezdünk egy komplex fejlesztési stratégia kidolgozásába, így készült el az idei év elejére *A néphagyomány beépítése a szlovákiai magyar óvodákban és iskolákban zajló nevelő-oktató munkába* című stratégiai tervezet.

Áprilisban a Comeniussal közösen egy találkozót hívtunk össze, melynek az volt a célja, hogy a stratégiai tervezet egyes részeinek megvalósításához partnereket keressünk. 12 országos szervezet képviselőjével egyeztetünk a stratégiában megnevezett területek és részterületek megvalósíthatóságáról.

Úgy érzem, nagyon jól kiegészítjük egymást a Comenius Pedagógiai Intézettel, mindkét szervezet más tudás birtokosa, így hasznos volt az egymásra találás. Sokszor nehéz időt találni arra, hogy együtt tudjunk gondolkodni.

Nagyon fontos azt éreztetni, hogy a közös programjainkban a néphagyományra nemcsak célként tekintünk, hogy minél nagyobb arányban legyen jelen a nevelő-oktató munkában, hanem eszközként is. Szeretnénk a köztudatba helyezni, hogy a néphagyomány akár az informatikaórához is jó alapokat ad. Csak nézzük meg, hogy a kisgyermekeknek szánt programozásra nevelő platformokon milyen parancsokat kell adni. Lépj balra kettőt, lépj előre egyet, fordulj jobbra, fordulj balra. Ezek gyakorlatilag egy gyermekjáték instrukciói. Vagy egy másik példa. Neumann János 1945-ben megalkotta a mai számítógépek működési elvét, amely a kettes számrendszeren alapul. Akár csak a lyukkártyaszöveg is. Egyik irányból fűzzük a lyukba a fonalat, 1-es, a másiktól, 0 vagy IGAZ, HAMIS, és már újra a programozásnál vagy egy Excel táblázatnál vagyunk.

Remélem, az a szemlélet, hogy a népi kultúrára épülő oktatás nagyon jó alapokkal tud szolgálni minden tantárgyhoz, széles körben elterjedté válik. Mindenesetre mi ezért igyekszünk tenni.

■ Köszönöm a beszélgetést, további sok sikert kívánok a munkájukhoz!